

Grenzen aan maakbaarheid?

Mijn leven is maakbaar. Ik ben opgegroeid met de gedachte dat als je maar je best doet, niets je in de weg staat om je doel te behalen. Werk hard op school, bij je studie, doe projecten naast je opleiding en onderhoud ook nog je vriendenkring. Je kunt alles bereiken, en als het niet lukt, is het je eigen schuld. Want: je leven is van jou. Het zijn nooit de junks, daklozen of de mensen met een beperking die het hebben over maakbaarheid. Nee, het zijn altijd mensen met heel veel succes en heel veel geluk. Maakbaarheid is natuurlijk een heel fijn idee. Er zit controle in verscholen, een beetje van jezelf. Jij hebt het zelf gemaakt en verdiend; Mijn leven is van mij. 'Mijn leven is van mij', dat is natuurlijk onzin. Mijn leven is niet van mij. Echt niet. Ik heb zo veel meer gekregen dan ik geef. En ik heb het niet verdiend. En dat geldt voor iedereen. We hebben het niet verdiend, alles wat we gekregen hebben bij onze geboorte. We leven nu eenmaal in een gemaakte wereld.

Maar, wat is nu maakbaarheid? Voor mij betekent maakbaarheid het feit dat ik vorm kan geven aan mijn leven, dat ik impact kan maken als ik impact wil maken. Voor mij betekent maakbaarheid dat wij vorm kunnen geven aan de wereld, en dat wij de wereld kunnen maken zoals wij zouden willen dat hij is. Het is een vorm van macht, die jij als individu over jezelf en over je omgeving kan uitoefenen. Het idee van het beheersen, controleren en besturen van je omgeving. Bijna utopisch, dat idee van maakbaarheid.

We worden altijd en constant geconfronteerd met maakbaarheid. Elke keuze die je maakt, draagt bij aan jouw maakbare toekomst. En dit is maar goed ook, want zonder dit idee kun je misschien maar beter opgeven.

Maar hoe houdt het begrip maakbaarheid stand in de veranderende wereld waarin wij ons begeven? Wanneer we om ons heen kijken, zien we enorme vooruitgang. Een vooruitgang die al duizenden jaren bezig is. We ontwikkelen nieuwe technologieën, die steeds goedkoper worden. We kunnen efficiënter voedsel ontwikkelen, prachtige medicijnen maken om mensen te beschermen tegen ziektes. We zetten technologie in om ons leven makkelijker te maken, kennis is beter beschikbaar en technologie begint ons zelfs te helpen in het maken van beslissingen. Niet helpen, door handig grafiekjes voor ons te maken, maar te helpen door autonoom beslissingen te maken. We stevenen af op een vierde industriële revolutie, waarin alles maakbaar, beheersbaar en haalbaar lijkt.

Toch blijkt niet alles maakbaar, beheersbaar en haalbaar. Oxfam Novib publiceerde recentelijk cijfers waaruit bleek dat de kloof tussen arm en rijk almaar toeneemt. De 26 rijkste mensen bezitten evenveel vermogen als de 50% armste mensen op de wereld. Het klimaat dreigt te veranderen, en niet in positieve zin. De wereldbevolking groeit, wat leidt tot een breed scala aan problemen. Is dit alles nog wel maakbaar?

Mensen wereldwijd ervaren deze problemen ook. Zij zien ook complexe overheden, zonder veel richting en zonder veel idealen. Polarisering, immigratie en segregatie geven mensen een gevoel van machteloosheid. De wereld lijkt voor hen niet maakbaar. We zien, ook in het publieke debat, steeds meer polarisatie. Het inhoudelijke midden lijkt te zijn weggevallen, en mensen roepen van twee kanten naar elkaar dat zij het wel beter weten. Dat zij wel weten hoe ze de samenleving moeten maken. Misschien is de golf aan populistisch stemgedrag, met autoritaire leiders, hier wel een gevolg van. Zijn mensen weer op zoek naar macht? De macht om hun leven vorm te geven?

Mensen voelen zich bedreigd. Westerse waarden, welvaart, vrijheid, en macht staan onder druk en gevestigde belangen worden bedreigd. We zien overal racisme, xenofobie en populisme. Daar tegenover staan ongelooflijke technologische doorbraken en een explosie van ondernemerschap. Wereldwijde verbondenheid en potentiële oplossingen voor grote vraagstukken geven ons het idee van maakbaarheid. Toch schuilt in deze technologie ook een bedreiging. Machteloosheid, en verlies aan menselijkheid. Want onbegrip leidt dikwijls tot machteloosheid. Mensen vluchten naar populisme: protectionisme aan de ene kant en een technologisch utopisme aan de andere, waar alles maakbaar is. Intussen proberen politici een plek te vinden in hun complexe oude systemen, die voor nieuwe uitdagingen staan.

We moeten samen nadenken over onze systemen en over onze toekomst. Hoe maakbaar is onze wereld? En hoe garanderen we maakbaarheid en vrijheid voor het individu? Waar liggen de grenzen aan maakbaarheid? Dit jaar gaan we met de Veerstichting op zoek naar de grenzen van maakbaarheid. Maak het met ons mee.